

TELYSLYKT

Når kveldene blir mørkere er det koselig å tenne lys. Lag lykter av tomme aluminiumsbokser som du kan pynte med. Når du ikke vil ha den lenger, kan du resirkulere den i glass & metall.

Utstyr

- Vasket brusboks
- Saks (liten og spiss er best)
- En spiss kniv
- Tusj, linjal og teip
- En pinne (f.eks. en pensel)
- Ståltråd til oppheng
- Telys og 0,5 dl sand

Kompetansemål

Kunst & håndverk

- Bruke ulike håndverktøy og elektriske verktøy for å bearbeide og sammenføre harde, plastiske og myke materialer på en trygg og miljøbevisst måte.
- Undersøke materialene i ulike gjenstander og vurdere funksjon, holdbarhet og muligheter for reparasjon og gjenbruk.

Naturfag

- Beskrive sentrale egenskaper ved gasser, væsker, faste stoffer og faseoverganger ved hjelp av partikkelmodellen.

Sentrale begreper

Brennbart, ikke-brennbart, faseovergang

I telyset er det stearin, som er et fast stoff. Når vi tenner på veken avgir flammen varme. Varmen smelter stearinen til en væske. Flytende stearin trekker opp i veken og blir enda varmere av flammen. Varmen gir molekylene som stearinen består av stor fart, og noen av dem river seg løs. De har blitt til gass. Overganger fra fast stoff til flytende væske og så til gass, kaller vi for faseoverganger. Stearinen i telyset kan vi observere i tre faser: fast, flytende og gassform.

Slik gjør du

1. Mål omkretsen av boksen og riv av en teipbit som er litt lenger enn omkretsen. Fest teipbiten rundt boksen, nederst. Omtrent 2 cm av boksen skal være dekket av teip. Det må være plass til både sand og lys i bunnen av boksen.
2. Bruk en linjal for å tegne klippestreker fra teipen og opp mot toppen av boksen. Slutt omtrent der boksen skrår innover. Det skal være ca 1,5 cm mellom hver strek avhengig av omkretsen på boksen din. Her må du kanskje regne litt?
3. Bruk en spiss kniv for å lage hull til saksen der du har tegnet streker. Klipp langs strekene med en liten saks. Kantene kan bli skarpe, pass på at du ikke skjærer deg.
4. Bruk en liten pinne som du kan stikke inn i boksen og dytte remsene utover med. Hvis du bare dytter topp og bunn mot hverandre er det fort gjort at remsene krøller seg innover istedet. Når du har gitt alle remsene en liten bøy utover, kan du sette en flat hånd på topp og bunn av boksen og forsiktig klemme sammen.
5. For å få plass til å et telys må du lage en åpning i lykten. Klipp bort en av remsene. Det er lurt å fylle sand i bunnen, for sanda gjør lykten tyngre og stødigere. Lykten blir ekstra fin hvis du maler den med hobbylakk.

